

Interreg Europe projekti „Islands of Innovation“ raames läbiviidud kohtumiste sarja "Ettevõtluse võimalused tuleviku Saaremaal - innovatsioon" ideekorje kokkuvõte.

Kohtumised toimusid: Nasva klubis 18. juunil kell 16.00-18.00, Orissaare Kultuurimajas 19. juunil kell 17.00-19.00, Pärsama Kultuurimajas 20. juunil kell 16.00-17.45

Kohtumiste moderaator Saaremaa vallavalitsuse arenduse peaspetsialist **Aarne Põlluäär**. Kohtumistel esitatud mõtted kirjutas üles ja tegi kokkuvõtte Saaremaa vallavalitsuse arenduse peaspetsialist **Veiko Viil**.

Koosoleku käigus esitati osalejatele 7 küsimust ning nende küsimuste põhjal toimus arutelu ning ideede väljatoomine. Küsimused olid järgnevad:

1. Milliseid muutusi on vaja Sinu piirkonnas ettevõtluskeskkonna parendamiseks ja ettevõtluse hoogustamiseks?
2. Mida on vaja muutuste saavutamiseks teha ja milliseid uuenduslikke lahendusi saab selleks kasutada?
3. Mida saavad Sinu piirkonna inimesed ühiselt ettevõetuna ära teha?
4. Mida saavad Sinu piirkonna ettevõtjad koostöös ära teha?
5. Milliseid lisaressursse on vaja ja millised võiksid olla nende allikad?
6. Millised märksõnad annavad tunnistust, et Sinu piirkonnas on hea elada?
7. Millega saab Sinu piirkonna elukvaliteeti ja atraktiivsust tõsta?

Kokkuvõte ja üldistus

Koosolekul arutelu käigus esitatud ideed ja ettepanekud on liigitatud lähtuvalt majanduslikku arengut esile toovate tingimuste järgi:

- töajõud või ka töötajate kompetents,
- ettevõtlikkus,
- innovatsioon,
- investeeringud,
- keskkond ettevõtluseks.

1. Töajõud (Human Resources)

- 1) Kohaliku ressursi kasutamine peab tooma kasu kohalikele (n: maastike taastamine). Ettepanek kohandada hankesüsteemi selliselt, et töö teostaks inimene, kes seal piirkonnas ise elab.
- 2) Töajõupakkumised võiksid olla eelistatud kohalikele. Töajõupakkumised võiksid pakkuda huvi ka väljaspool Saaremaad inimestele. Ettepanek on välja töötada talentide, töötajate leidmiseks erinevad lahendused ja programmid.
- 3) Inimese oskuste arendamine ja enese täiendamine. Ettepanek on välja töötada virtuaalloomade sarjad Tartu ja Tallinna õppejõududel Saaremaad puudutavate teemade kohta.

- 4) Koolide nõudlikkus tulevaste töötajate pädevuste arendamise suhtes on madal tasemel. Liialt lihtsalt saadakse diplomid kätte ning omandatud oskused ei anna kooli lõpetanule mõnele töökohale konkureerimisel ei eelist ega ka võrdsusta konkurentsi teiste kandidaatidega võrreldes. Ettepanek on tõsta nõudlikkust diplomi saamisel.
- 5) Turismiinfo jagajatest on suveperioodil suur puudus, mis tingib teenuse osutamise turismihooajal väikese kättesaadavuse. Ettepanek on tõsta suvisel perioodil infoteenindajate arvu piirkondlikult ja võimaldada rohkem noortele praktika kohti.
- 6) Osaajaline töö ei ole paindlik töövõime kaotanud inimestele. Sotsiaalmaksu peab maksma miinimumpalgalt, mis ei motiveeri tööandjaid väikese koormusega tööd pakkuma. Ettepanek on muuta seadusandlust osaajalise töö tegijatele maksude suhtes soodsamaks.

2. Ettevõtlikkus (Enerpreneurship)

- 1) Mikroettevõtja (tööandja 1-2 inimesele) ei suuda kaasa minna suurte ettevõtete nõuetega. Ettepanek sisse viia erisused mikroettevõtjale.
- 2) Töötaja osalusega ettevõtlus on võimalus paindlikult pakkuda uusi ettevõtlusvõimalusi. Ettepanek on populariseerida olemasolevates ettevõtetes kaasama töötajaskonda omanikeringi ehk anda võtmetöötajatele osalus ettevõttes.
- 3) Külaettevõtlus ei ole kuigi aktiivne, paljud külamajad ei tegele aktiivselt iseenda ära majandamisega. Ettepanek on kaardistada kogukondliku ettevõtluse olukord ja välja töötada vajalikud meetmed.
- 4) Kogukondlik ettevõtlus on nõrgalt arenenud . Ettepanek on populariseerida ühistulist ettevõtlusviisi vallas.
- 5) Orissaares on eelduseid ettevõtluskeskkonna mitmekesistamiseks. Ettepanek on avada koostöös valla ja kohalike aktivistidega loomemaja Orissaares.
- 6) Ettevõtjal on ettevõtlusega alustamine keeruline, kuna peab olema olemas rida eeltingimusi. Ettepanek on alustavaid ettevõtjaid aidata võimalikult väikeste kuludega alustada. Näiteks võimaldada ühiseid kontoreid, toetust informatsiooniga või teised kommunikatsioonilahendused.
- 7) Kogukondlik läbikäimine peaks olema aktiivsem. Ettepanek on luua piirkondadesse ettevõtlusfoorumid, et ettevõtjad oleksid kursis kohaliku ettevõtluskeskkonnaga.
- 8) Inimesed on ettevõtlusesse astumise suhtes ettevaatlikud. Ettepanek on tuua üha rohkem esile mõtteviisi - hakkame tegema ja olla orienteeritud lahendusele.
- 9) Inimesed pelgavad alustada ettevõtlusega, kuna ei soovita ebaõnnestuda. Ettepanek on luua sobivad tugisüsteeme, mis annavad julguse astuda samme ettevõtlusse.

3. Innovatsioon (Innovation)

- 1) Bussiliiklus maapiirkondades on piiratud võimalustega. Ettepanek on reformida praegust ühistranspordikorraldust. Anda võimalus kohalikel olla osa ühistranspordisüsteemist.
- 2) „laevakambad“ – Ettepanek arendada turismitoodet „Saaremaa suvekruisid“.
- 3) IKT lahenduste üha ulatuslikum kasutuselevõtmine. Ettepanek on liikuda suurema IKT sidustatuse poole.

- 4) Saarlane on teiste tegevuse suhtes väga umbusklik ja ei usalda koostööd. Ettepanek on sisse seada kadeduse õpe ning tutvustada tingimusi kuidas saab asju ära teha. Seminar-koolitused meetodite ja tehnikate õpetamiseks/harjutamiseks.
- 5) Energiamaajanduses eriti päikeseenergia poolel, on arengupotentsiaal suur aga tehtud on vähe. Ettepanek on mitmepoolne lahendus, kus kogukond (ühistu) ja vald koostöös realiseerivad energia tootmist.
- 6) Hooldekodudes on teatud juhtudel võimalik hoolealune lubada perioodiliselt omaste juurde. Ettepanek on võimaldada ja propageerida võimalust suveperioodil hooldekodust lahkuda omaste juurde.
- 7) Karja kihelkonna kandis, olla ammusel ajal ehk 7000 aastat tagasi olnud tähtis observatoorium. Ettepanek on uus turismiartaktsioon välja arendada.
- 8) Vald ei paku töövõime kaotanud inimestele osakoormusega tööd. Ettepanek on valla poolsete võimaluste pakkumine osakoormusega töö saamiseks.
- 9) Saaremaal raiatud mets läheb välja väärindamata. Ettepanek on sisse seada ressursimaks ümarpuidule.
- 10) Kohalik tooraine ei leia väärindamist. Ettepanek on luua keskkond kus kohalikud marja-, õuna-, jne. kasvatajad saaksid oma toorainet pakkuda ja tootjad hankida.
- 11) Piirkond ei ole piisavalt nähtav ettevõtluseks. Ettepanek on võtta valda tööle piirkondlikud turustajad või projektijuhid, et toetada kohalikku algatust.
- 12) Koduhoolduse vajadus on Saaremaal piisavalt suur. Ettepanek on luua rohkem võimalusi koduhoolduse teenuse osutamiseks ja tellimiseks.
- 13) Saaremaa turism ei ole edasi arenenud alates 90-ndatest ja külalised veedavad saarel järjest lühema aja. Ettepanek on muuta info levitamine paremaks, algatada koostöövorme, luua ühiseid infomaterjale.

4. Investeeringud (Investments)

- 1) Kiire internet maapiirkondades on välja ehitamata. Ettepanek välja ehitada lairibavõrk igale soovijale Saaremaal.
- 2) Teedevõrk vajab kaasajastamist. Ettepanek on mustkatte alla viia turismiga seotud objektideni viivad teed.
- 3) Mõntu-Ventspils, Riia-Kuressaare või mõne muu rahvusvahelise laevaliini avamine. Ettepanek on täiendada transpordivõimalusi uute laevaliinidega, et Saaremaa ei oleks lõpp-peatus.
- 4) Rahvusvahelise kaaluga tugevaid Saaremaa turismiattraktsioone on vähe (Saaremaa Ooperipäevad, Saaremaa Rally, Kuressaare kindlus ja ongi kõik). Ettepanek on leida rahvusvaheliselt tugeva potentsiaaliga atraktsioone ja need paremini tööle panna. Samamoodi siseriiklikult või kohaliku tähtsusega atraktsioonid. Näiteks Bulla maja, mille potentsiaal on täiesti avamata.
- 5) Sild Muhu ja mandri vahel (seisukohad nii poolt kui vastu). Ettepanek tõsta transpordiühenduse kvaliteeti Saaremaale läbi silla ehitamise.
- 6) Lennuühenduse tase Saaremaale ei ole piisav, rahvusvahelist regulaarliini ei ole ja siseliin liialt väikese läbilaskevõimega. Ettepanek avada rahvusvaheline liin (n. Kopenhaagen, Hamburg) ja suurendada siseliini mahtu Tallinna, avada liin ka Tartu, Pärnu.
- 7) Saaremaa on sõltuv väljastpoolt saabuvast energiast. Samuti on tihedalt elektrikatkestusi ja tarnekindlus madal. Ettepanek on suurendada Saaremaa energiasõltumatust ja tarnekindlust.

- 8) Saaremaa taristud ja külastuskeskkond vajab arendamist. Ettepanek on suvekuudel küsida külastajatelt maksu taristu ja külastuskeskkonna taseme tõstmiseks.
- 9) Olulise tähtsusega objektide arendamine. Ettepanek on investeerida Orissaare sadamasse, Maasilinna, Pöide kirikusse, Kahutsi maalinna ja toetada Illiku laiu arendust.
- 10) Kohalikud ettevõtted on väikesed ja koostöö puudumine ei võimalda kasvada, kuna valminud toodete hinnad on kõrged ja pooliku arendusega. Ettepanek on probleemid välja tuua, koolitada ja luua võimalusi toodete arenduseks väiketootjatele.

5. Keskkond ettevõtluseks (Social Cohesion)

- 1) Vallavalitsuse bürokraatiaaparaat liialt aeglane ja suur. Ettepanek kiirendada protsesse ja vähendada bürokraatiat.
- 2) Lasteaed, kool on maapiirkonnas järjest raskemini kättesaadav. Ettepanek parandada võimalusi haridusteenuse kättesaadavuse suurendamiseks.
- 3) Käsitöötooteid kopeeritakse. Ettepanek on intellektuaalomandi kaitset parandada.
- 4) Loomettevõtted vajavad toetamist ja võrgustikke. Ettepanek on välja töötada meetmestik loomemajanduse toetuseks.
- 5) Informatsioon ürituste kohta on kõikjal laiali ja keskset allikat ei ole. Ettepanek on turundustegevus teostada koordineeritult, turundades ka turunduskanaleid.
- 6) Infotahvleid külastajate paremaks informeerimiseks ei ole piisavalt. Ettepanek on luua külalistele läbimõeldud ja koordineeritud info jagamise kanalid ja süsteem.
- 7) Turvalisus on Saaremaal hinnatud väärtus, samas tuleb sellega püsivalt tegeleda. Ettepanek on suurendada piirkondlike konstaablite kohalolekut.
- 8) Ettevõtjad on enesekesksed ja kogukondlik koostöö nõrk. Ettepanek on suurendada ettevõtjate teadlikkust ümbritsevatest võimalustest ja võrgustikest.
- 9) Piirkondlikud erisoodustused riigilt aitavad kaasa piirkonna ettevõtluskeskkonna paranemisele. Ettepanek on luua võimalusi erisoodustuse rakendamiseks.
- 10) Saarlased peavad tihtilugu ootama kojusaamist praamijärjekorras. Ettepanek on sisse seada eelisjärjekord elanikele.
- 11) Kohalikud elanikud üha vähem käivad kogukondlikult läbi. Ettepanek on rakendada lahendusi, mis toetaks tugevamat kogukondlikku läbikäimist ja ühistegevusi.
- 12) Ümberkaudsetel ettevõtjatel on tööjõupuudus. Ettepanek on töötajate paremaks leidmiseks tööandjatele valla poolseid meetmeid kasutada. Meetmeteks võiks olla üüripinnad, keeleõpe jne.
- 13) Maapiirkonnad on madalama kasumlikkusega ja suuremate kuludega transpordile. Ettepanek on sisse viia maksuerisused maapiirkonna ettevõtetele.
- 14) Digitaalsed platvormid on informatsiooni jagamise lisavõimalusteks traditsioonilistele lisaks. Ettepanek on võtta arvesse kõiki informatsioonijagamise kanaleid ning tegeleda info jagamisega läbimõeldult ja koordineeritult.
- 15) Kergliiklusteede võrgustik ei ole välja arendatud. Arendada kergliiklusteid Orissaarest Illiku laiu, Maasi, Saikla suundadesse.
- 16) Korralikes liivarandades on vähe võimalusi tegeleda veespordiga. Ettepanek on arendada välja veespordi võimalused populaarsetes liivarandades Saaremaal.
- 17) Saaremaa elanik peab tegema suuremaid kulutusi Tallinna sõiduks, võrreldes Mandri-Eesti inimestega. Ettepanek on võimaldada elanikele tasuta ülesõitu.

- 18) Kohaliku turukauba pakkumiseks ei ole häid müügikohti tekkinud (sh. virtuaalne). Ettepanek on välja arendada müügikohad, kus kohalik tootja saaks mugavalt müüa ja ostjale head tingimused ostlemiseks.
- 19) Saaremaa ei ole tegelenud mõtestatud kohaturundusega. Ettepanek on tegeleda kogu Saaremaa ja piirkondliku kohaturundusega nähtavamalt kui seni.
- 20) Puudub pakkumine ja ülevaade kasutusest valla vara kohta. Ettepanek on luua lahendus valla vara kasutamise ja võimaluste osas.
- 21) Vallal ei ole ettevõtjale anda selgeid vastuseid ega pakkuda valmis lahendusi. Ettepanek on välja arendada toimiv teenus ettevõtjale, kus valla protsesse tundev inimene toetab ettevõtjat asjaajamisel ja nõustab.
- 22) Vaated on Saaremaal, läbi teeäärsete raiesmike, muutunud häirivaks. Ettepanek on suurendada looduskaitsealasid, kus looduskeskkond saab paremini käsitletud.